

LOGO

HARJASGEKON HOITO JA KÄSITTELY

Tämä ohje on Eettisen Eläinkaupan sertifikaattiliikkeen jakama lemmikkieläimen hoito- ja käsittelyohje. Tässä ohjeessa kuvataan harjasgekon (*Correlophus ciliatus*) tärkeimmät hoito-ohjeet. Sama ohje pätee myös harjasgekon lähisukulaiseen gargoylegekkoon (*Rhacodactylus auriculatus*). Laajempien hoito-ohjeiden hankkiminen tuoreista alan lehdistä ja kirjallisuudesta tai luotettavilta, esimerkiksi lajijyhdistysten ylläpitämillä nettisivustoilta on suositeltavaa. Kaikkeen tietoon tulee kuitenkin suhtautua kriittisesti.

Elinikä ja aikuiskoko

Harjasgekon elinikä on 10–20 vuotta. Harjasgekkko voi olla yli 20 cm kuonon kärjestä hännän päähän mitattuna ja aikuisen harjasgekon paino on 30-50 grammaa.

Gargoylegekon elinikä on 10-20 vuotta. Gargoylegekon pituus kuonon kärjestä hännän päähän mitattuna 17-23 cm ja paino aikuisena 45-65 grammaa.

Sukukypsyyssikä

Harjasgekkko saavuttaa sukukypsyyden noin 8 kuukauden iässä. Gargoylegekon sukukypsyyssikä on 15-18 kuukautta.

Sukukypsyyden saavuttaminen on liskoilla hyvin yksilökohtaista ja riippuu mm. ravinnon määrästä.

Sosiaaliset vaatimukset

Harjasgekkko ei kaipaa lajitoverien seuraa ja liskon pitäminen yksin on erittäin suositeltavaa. Aikuiset koiraat eivät tule toimeen keskenään ja saattavat vahingoittaa toisiaan vakavasti, koska ne eivät pääse pakenemaan toisiaan suljetussa tilassa. Myös aikuisilla naarailta voi olla rajuja reviiri kiistoja.

Yksittäin pitäminen helpottaa myös gekon tarkkailua ja mahdollistaa olosuhteiden hienosäädön yksilön tarpeiden mukaan. Sama koskee gargoylegekkkoa.

Koiras ja naaras saattavat tulla toimeen keskenään, mutta niiden pitäminen yhdessä ei ole suositeltavaa. Koiraan jatkuvat paritteluyritykset ovat naaralle erittäin rasittavia. Lisäksi koiraan kanssa elävä naaras munii jatkuvasti, mikä on sille suuri rasitus.

Mikäli koiraita ja naaraita kuitenkin jostain syystä pidetään yhdessä, yhtä koirasta kohden tulisi olla vähintään kaksi naarasta jottei koiras hätyyttäisi jatkuvasti samaa naarasta. Jokaiselle eläimelle tulee olla tarjolla piilopaikkoja. Myös ruokintapaikkoja tulee olla useita. Kolmella yksilöllä tulee olla kolme kertaa niin paljon tilaa kuin yhdellä eläimellä.

Poikaset on poistettava aikuisten terraariosta, koska niillä on vaara tulla syödyiksi. Poikaset ja nuoret yksilöt tulee asuttaa yksin. Yhdessä pidetyt poikaset saattavat syödä toistensa varpaita ja häntiä.

Harjasgekkkoja ei saa pitää samassa terraariossa muunlajisten eläinten kanssa.

Harjasgekkkoa ei myöskään tule pitää yhdessä muiden gekkolajien kanssa, koska niiden olosuhteavaatimukset eroavat jonkin verran useimmista muista gekkolajeista. Lisäksi asuttaminen muiden lajien kanssa johtaa herkästi taisteluihin ja eläinten vahingoittumiseen.

Harjasgekon pitopaikka ja tilavaatimukset

Terraarion lämpötilan tulisi olla 22-26 °C eikä lämpötila saa nousta yli 27 asteen.

Koska harjasgekkko ei kestä korkeita lämpötiloja, lämmittelypaikkaa ei suositella.

Yöllä koko terraarion lämpötila saa laskea 18-20 °C:een.

Ilman suhteellinen kosteus 60-80 %.

Valo-hämärä-rytmi 12/12 h.

Harjasgekkolla tulee olla tilaa liikkua normaalisti ja käyttää lihaksiaan. Sillä tulee olla myös piilopaikkoja ja virikkeitä sekä mahdollisuus kiipeilyyn.

Harjasgekko on kiipeilevä, seinillä liikkuva eläin, jolle terraarion korkeus on huomattavasti tärkeämpi kuin sen pohjapinta-ala.

Aikuisen harjasgekon asumuksen pohjapinta-alan tulee olla vähintään 0,27 m² (esimerkiksi 45 x 60 cm) ja korkeuden vähintään 90 cm.

Gargoylegekko tarvitsee enemmän pohjapinta-alaa kuin harjasgekko. Gargoylegekolle terraarion pohjapinta-ala on korkeutta tärkeämpi. Gargoylegekon terraarion pohjapinta-alan tulee olla vähintään 0,4 m² (esim. 45 x 90 cm). Korkeuden tulee olla vähintään 90 cm.

Harjasgekon asumukseksi sopii parhaiten liukulasiovin varustettu terraario. Terraariossa ei saa olla aukkoja, joiden kautta gekko voi päästä ulos. On varmistettava, ettei terraariossa ole kattoa, luukuja, tms., jotka gekko saa työntämällä auki.

Terraariossa tulee olla runsaasti suojapaikkoja, kuten oksia, viher- tai tekokasveja ja kolomaisia piilopaikkoja. Harjasgekot viihtyvät yleensä maantason yläpuolella, joten piilopaikkoja tulee olla erityisesti terraarion yläosissa. Kasvit terraarion seinillä ja katossa tarjoavat erinomaisia piiloutumispaikkoja. On tärkeää, että lisko tuntee olonsa turvallisiksi ja sillä on mahdollisuus päästä nopeasti suojaan.

Harjasgekolle tulee tarjota mahdollisuus kiipeilyyn esimerkiksi tasojen ja lehtipuisten kiipeilyoksien avulla. Myös matalat kivet, juurakot ja korkkikaarna sopivat kiipeilyyn. Kiipeilyoksat tulee kiinnittää siten, että ne pysyvät paikallaan liskon kiipeillessä.

Nahanluontia helpottamaan terraarioon tulee sijoittaa karheita sisusteita (esim. juurakoita, korkkikaarna tai kiviä), joita vasten gekko voi hangata ihoaan. Kivet eivät kuitenkaan saa olla teräviä ja ne on asetettava siten, että ne eivät pääse liikkahtaessaan vahingoittamaan eläintä.

Piilojen ja kiipeilypaikkojen materiaalin ja sijoittelun tulee olla sellainen, että ne eivät voi kaatua ja kaatuessaan vahingoittaa harjasgekkoa. Harjasgekko voi myös jäädä loukkuun esimerkiksi luolamaisen suojapaikan alle. Vaihtoehtoisesti voidaan käyttää niin kevyitä materiaaleja, ettei niiden alle jääminen ole vaarallista.

Harjasgekon luonnollinen elinympäristö on ympäri vuoden lämmin ja tyypillisesti melko kostea. Jos huoneenlämpö ei ole riittävän korkea (22-26°C) terraarion lämpötila voidaan nostaa sopivaksi lämpömaton tai heikohkon lämpö- tai UV-lampun avulla.

Harjasgekko on hämääntäaktiivinen eläin ja tarvitsee tämän vuoksi alhaalta tulevaa lämpöä. Ylhäältä tulevaa lämmönlähdettä ei ole tarpeen käyttää. Jos lämpölamppua kuitenkin käytetään esim. terraarion yleislämpötilan kohottamiseksi, se on turvallisinta sijoittaa terraarion ulkopuolelle. Mikäli lämpölamppu on terraarion sisäpuolella, se on suojattava lampusta riittävän etäälle sijoitetulla suojakuvulla tai verkolla niin ettei lisko voi polttaa itseään.

Terraariosta tulee valaista vähintään puolet matelijoille tarkoitetulla UVB-valoa tuottavalla loisteputkella tai -putkilla. UV-lampun värispektri on luonnonmukainen matelijoille. Lisäksi matelijoille tarkoitettujen lamppujen muu säteily, kuten UVA, vaikuttaa positiivisesti eläinten aktiivisuuteen ja virkeyteen. Loisteputki on turvallisinta sijoittaa terraarion ulkopuolelle.

On huomattava, että UVB-säteily ei juurikaan läpäise lasia. Jos terraariossa on lasikatto, loisteputki tulee sijoittaa terraarion sisäpuolelle. Lamppu on suojattava verkolla. Verkon on sijaittava niin kaukana lampusta, ettei se kuumene ja polta liskoa, jos eläin joutuu kiipeillessään kosketukseen sen kanssa.

UVB-valo on elintärkeää harjasgekolle, koska sen vaikutuksesta gekon iholla kehittyy D3-vitamiinin esiastetta, jonka avulla lisko pystyy hyödyntämään ravinnossa saamansa kalsiumin. D-vitamiinituotteet eivät korvaa UVB-säteilyä.

Terraarion ilmanvaihdon on oltava hyvä. Ilmanvaihto on riittävä silloin, kun terraarioon ei muodostu hometta. Ilman kosteutta tulee seurata kosteusmittarilla päivittäin. Terraarion kosteus tulee mitata ja säätää sopivaksi aina ennen terraarion ottamista käyttöön.

Terraariota tulee sumutella päivittäin juomapisaroiden luomiseksi.

Ilman kosteutta voidaan lisätä sumuttamalla käsin tai automaattilaitteen avulla. Kostutin on suojattava esimerkiksi verkolla tai sijoitettava siten, ettei gekko pääse kosketuksiin sen kanssa.

Terraarion lämpötilat tulee mitata ja säätää sopiviksi aina ennen terraarion käyttöönottoa.

Terraarion lämpötiloja tulee seurata päivittäin ja erityisesti silloin, kun huoneen lämpötilat muuttuvat tai jos terraarion lämmitystä muutetaan. Loisteputkivalaisimet tulee vaihtaa säännöllisesti, jottei niiden valoteho laske liiaksi vanhenemisen takia.

Terraarion tulee olla mieluiten edestä avattava, koska harjasgekko vaistomaisesti säikkyi ylhäältä lähestyvää liikettä.

Pohjamateriaali

Gekkojen pohjamateriaaliksi soveltuu lannoittamaton turve tai kosteutta kestävä kookosturve. Kosteutetun turpeen käyttäminen on suositeltavaa, koska kostea pohjamateriaali auttaa pitämään terraarion ilman kosteuden tasaisen korkeana. Turve ei saa kuitenkaan olla niin märkää, että siitä valuu vettä puristettaessa. Turpeen sekaan voidaan lisätä vermikuliittia sitomaan kosteutta. Turpeen etu on, että se ei homehdu helposti märkänäkään.

Pohjamateriaalikerroksen tulee olla vähintään muutaman cm:n paksuinen (mielellään 10 cm), jotta lisko voi halutessaan kuopia sitä.

Kostea pohja on hyvä kasvualusta mikrobeille, minkä vuoksi hygieniaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. Ulosteet ja lika poistetaan terraariosta havaittaessa. Mikäli pohjamateriaaliin muodostuu hometta tai se on niin kostea, että siitä valuu vettä puristettaessa, kyseinen kohta tulee vaihtaa mahdollisimman pian. Märkä pohja altistaa liskon ihotulehduksille ja edistää haitallisten bakteerien kasvua.

Pohjamateriaali tulee vaihtaa kokonaan tarvittaessa. Pohjamateriaalin vaihtoväli on liian pitkä, jos terraario haisee ummehtuneelle.

Terraario puhdistetaan pääsääntöisesti vedellä. Muita kuin terraarion puhdistamiseen tarkoitettuja pesuaineita ei saa käyttää.

Ruokinta

Harjasgekot ovat sekasyöjiä, joiden ruokavalio koostuu hedelmistä ja hyönteisistä. Aikuisilla gekoilla hedelmien osuus ruokavaliosta voi olla jopa 75%. Poikasten ja nuorten gekkojen ruokavaliosta tulee koostua 50% hedelmäruoasta ja 50% hyönteisravinnosta.

Poikaset ruokitaan 4-5 kertaa viikossa. Aikuisten ruokintatiheys voi olla 2-4 kertaa viikossa. Ruokinnan tulee tapahtua mieluiten hämärän aikaan, jolloin harjasgekko on aktiivisimmillaan.

Hedelmäruoaksi voi tarjota erilaisia hedelmäsoseita kuten sekahedelmää, mangoa, aprikoosia, banaania, omenaa, päärynää jne. tai harjasgekoille tarkoitettua hedelmänektaripitoista veteen liuotettavaa kuivaruoakaa. Sitruhedelmiä ei suositella gekoille.

Hyönteisravinnoksi voi tarjota pieniä sirkkoja (esim. kenttäsirkoja) ja pieniä torakoita. Täysikasvuisille voidaan antaa harvakseltaan myös jauhomatoja sekä muita pieniä hyönteisiä, joilla ei ole erityisen kova kitiinikuori.

Gekolle tarjottavan ruokaeläimen maksimipaksuus saa olla enintään sama kuin liskon silmien väli.

Poikaset eivät pysty syömään aikuisia hyönteisiä, vaan niille tulee antaa toukkia ja pieniä sirkkoja.

Vitamiinien ja hivenaineiden saanti tulee turvata matelijoille tarkoitettulla kalsium- ja vitamiinivalmisteilla. Kalsiumlähteenä voi olla esimerkiksi eläinkaupan kalsium- tai kalsium-vitamiinivalmiste. Vitamiinivalmisteen tulee sisältää D3-vitamiinia. Kasvaville yksilöille vitamiineja tarjotaan noin kaksi kertaa viikossa, aikuisille kerran viikossa pakkauksen ohjeen mukaan Ruokaeläimet voidaan pölyttää kalsium-vitamiiniseoksessa. Vaihtoehtoisesti kalsium ja vitamiinit voidaan sekoittaa kosteaan ruokaan.

Muille eläimille tai ihmisille tarkoitettuja kalsium- tai vitamiinilisiä ei tule käyttää.

Harjasgekolle annetaan ruokaa niin paljon kuin se kerralla jaksaa syödä. On suositeltavaa varmistaa, että lisko syö tarjotun ruuan. Mikäli ruokaa jää jatkuvasti yli, liskon ruokamäärää kannattaa vähentää. Ruokaa ei saa pitää jatkuvasti terraariossa. Syömättömät ruokaeläimet poistetaan terraariosta päivittäin. Ruokaeläimet on suositeltavaa tarjoilla vasta sumutuksen jälkeen.

Ruokinnan yhteydessä tulee pitää huolta etteivät liskot pääse syömään pohjamateriaalia. Elävät hyönteiset kannattaa tarjoilla pystyreunaisesta kupista ja hedelmäsose pieneltä lautaselta. Ruokakupin on suositeltavaa olla niin painava, ettei harjasgekko pysty kaatamaan sitä. Vaihtoehtoisesti ruoka voidaan tarjoilla atuloilla. Ruokakuppi puhdistetaan päivittäin.

Ruokinnassa on eduksi noudattaa kohtuullisuutta sillä hidas kasvuvauhti on poikaselle terveellisintä. Aikuisen gekon ruokahalu ja yleiskunto pysyvät parempina, jos niitä ei ylikuota.

Harjasgekot ja gargoylegekot juovat ensisijaisesti pisaroita, joten terraariota tulee sumuttaa päivittäin juomapisaroiden luomiseksi.

Terraariossa voidaan pitää lisäksi matalaa, laakeaa vesikuppia. Laakea kuppi auttaa osaltaan ylläpitämään ilmankosteutta. Vesi vaihdetaan ja vesikuppi puhdistetaan päivittäin.

Käsittely

Harjasgekko on hämäävästi eläin. Lepävän harjasgekon häiritsemistä tulee välttää ja eläimen tulee saada olla rauhassa muutaman päivän ajan nahanluonnin aikana.

Ennen eläimen käsittelyä tulee pestä kädet, ilman saippuaa. Terraarioeläinten käsittelyn jälkeen kädet tulee pestä ja desinfioida huolellisesti salmonellavaaran takia. Kädet tulee pestä myös terraariotarvikkeiden käsittelyn ja terraarion puhdistuksen jälkeen.

Harjasgekon ottamista käteen tulee välttää. Ihmisen käsi on epämiellyttävän lämmin harjasgekolle. Lisäksi harjasgekon iho vaurioituu herkästi kosketuksesta. Harjasgekko saattaa myös hypätä kädeltä ennalta-arvaamatta ja vahingoittua.

Silloin, kun käsittelyä ei voida välttää, harjasgekkoa käsitellään hellävaraisin ja rauhallisin, mutta varmoin ottein eläimen ehdoilla. Mieluiten harvoin ja lyhyitä aikoja kerrallaan. Gekkoa lähestytään edestäpäin hitain, rauhallisin liikkein, siten että se näkee käden. Nopea liike ylhäältä tai sivulta voi säikäyttää gekon. Liskon vartaloa tulee tukea pidettäessä eläintä käsissä. Puristamista tulee välttää. Jos ote on liian luja, lisko rimpuilee. Harjasgekon poikaset ovat arempia kuin aikuiset. Poikaset tulee totuttaa käsittelyyn vähitellen, muutama minuutti kerrallaan.

Käsiteltäessä tulee varmistaa, ettei harjasgekko pääse putoamaan. Harjasgekko saattaa pudotessaan vahingoittua pahasti; gekko saa herkästi luunmurtuman esimerkiksi leukaan, raajoihin tai hännän tyveen. Harjasgekkoa ei saa tarttua hännästä sillä säikähtäessään se saattaa pudottaa häntänsä eikä pudonnut häntä kasva takaisin.

Jos harjasgekko pudottaa häntänsä tai hyppää säikähtäessään käsistä, se tulee ottaa kiinni mahdollisimman rauhallisesti, jotta se ei pelästyisi lisää.

Harjasgekkoa on turvallisinta kantaa kuljetuslaatikossa ja eläin ohjataan kuljetuslaatikkoon asettamalla laatikko eläimen päälle.

Harjasgekko saattaa purra säikähtäessään. Tällöin käsittelijän tulee pysyä rauhallisena, välttää äkillisiä liikkeitä ja odottaa, että lisko irrottaa otteensa.

Nahanluonti

Nahanluontiin valmistautuvan liskon häiritsemistä tulee välttää.

Muutamaa päivää ennen nahanluontia voidaan huomata, että liskon väritys muuttuu vaaleammaksi ja se saattaa liikkua tavallista vähemmän. Myös silmät muuttuvat sameammiksi ja vaaleammiksi, joskin tätä voi olla vaikea huomata. Gekko kirkastuu juuri ennen nahanluontia. Varsinainen nahanluonti kestää alle vuorokauden, joskus vain tunteja. Lisko hankaa tällöin itseään kovia ja rosoisia sisusteita vasten helpottaakseen nahan irtoamista.

Harjasgekon nahanluonti onnistuu yleensä vaikeuksitta. Nahanluontia on vaikea huomata, koska se tapahtuu yleensä yön aikana ja gekko syö nahkansa. Nahka irtoaa pieninä palasina / riekaleina. Nahanluonnin jälkeen tulee kuitenkin tarkistaa, että kaikki nahka on irronnut.

Koska nahanluontia voi olla vaikea havaita, lisko tulee tarkistaa säännöllisesti erityisesti varpaiden, silmien ja kuonon seutuville irtoamattomien nahanpalojen varalta. Tämä on tärkeää, koska vanha nahka ei kasva liskon mukana ja hännän kärkeen tai varpasiin jäänyt nahka voi estää verenkierron kokonaan aiheuttaen pahimmassa tapauksessa kuolion. Paikoilleen jääneet silmäkalvot taas voivat altistaa liskon silmätulehduksille.

Jos nahanluonnissa ilmenee ongelmia, lisko tulee laittaa noin kahden tunnin ajaksi puhtaaseen, lannoittamattoman, kostutetun turpeen, sammalen tms. sekaan pieneen, vedellä sumutettuun, ilmarei'in varustettuun muovirasiaan. Tämän jälkeen nahat voidaan hieroa varovaisesti irti kostutetuista sormista. Nahkoja ei saa vetää irti väkisin.

Nahanluontivaikeudet johtuvat tavallisesti liian kuivasta elinympäristöstä. Ne voivat johtua myös vitamiinipuutoksesta, väärästä lämpötilasta, stressistä tai sairaudesta.

Jos jokin tietty kohta jää luomatta tai muita nahanluontiongelmiä ilmenee toistuvasti, gekko tulee viedä matelijoihin perehtyneelle eläinlääkärille.

Muuta huomioon otettavaa

On tärkeää, että gekot saavat riittävästi kalsiumia ja vitamiineja ravinnossaan. Vitamiineista erityisesti D3-vitamiinin saanti on tärkeää liskojen hyvinvoinnille.

On varmistettava, että harjasgekko saa riittävästi kalsiumia ravinnossaan. Kalsiumin puutteesta seuraa luuston haurastumista, lihaksiston heikkoutta ja lopulta kuolema. Ensioireisiin kuuluvat jalkojen värinä ja ruokaeläinten pudottaminen suusta. Pidemmälle edetessään kalsiumin puute aiheuttaa jalkojen turpoamista ja kasvavilla eläimillä jalat voivat kasvaa kieroon.

Vitamiineista erityisesti A- ja D3-vitamiinien saanti on tärkeää harjasgekon hyvinvoinnille.

Terveys

Harjasgekon vointi tulee tarkistaa päivittäin. Lisko pyrkii salaamaan sairautensa, mikä tekee niiden huomaamisesta hankalaa. Tyypillisiä sairauden merkkejä ovat apaattisuus, huono ruokahalu sekä etenkin alaleuan roikkuminen tai vapina, joka voi olla merkki vakavasta kalsiumvajauksesta. Terveen harjasgekon luut eivät törrötä, lisko liikkuu normaalisti, sen silmät ovat kirkkaat ja avoimet eikä silmistä, suusta tai peräaukosta erity limaa tms. Terve eläin myös reagoi kosketukseen ja on kiinnostunut ympäristön tapahtumista.

Jos harjasgekko vaikuttaa sairaalta, se on vietävä välittömästi matelijoiden hoitamiseen perehtyneelle eläinlääkärille.